

продолжения исследований необходимы условия для проращивания гибридных зародышей *in vitro*.

УДК 633.12:631.8

СЕЛЕКЦІЯ ГРЕЧКИ В РИСОВИХ СІВОЗМІНАХ

В.І. РОСЬ – Дослідна станція рису УААН, м.Скадовськ

Головним завданням у селекції гречки для літнього посіву в жорстких кліматичних умовах степу є стабілізація її врожайності на рівні 12-15 ц/га.

Нами всебічно вивчено селекційні зразки, що розрізняються за вегетаційним періодом, архітектонікою рослин і господарськими ознаками. Всі джерела визначалися високою мінливістю продуктивності рослин, коефіцієнт варіації якої коливався від 45% до 75%. Відповідно до цих різниць (на підставі даних 5-6-річного періоду) врожайність сортозразків по різних групах у посушливі і сприятливі роки склала: середньостиглі зразки звичайного (дикого) типу – 2-27 ц/га; з обмеженим ростом (детермінантні) зразки – 0,8-25 ц/га; середньопізнюстиглі крупноплідні сорти – 0.5-23 ц/га; тетраплоїди – 03-17ц/га.

Усі спроби стабілізувати врожайність цілеспрямованим добром за числом зерен, озерненістю суцвіть і іншими ознаками, бажаних результатів не принесли. За результатами малого попереднього і конкурсного сортовипробувань встановлено: у сприятливі роки можна в межах 3-5 ц/га підвищувати верхню межу продуктивності рослин гречки, не порушуючи при цьому варіювання нижнього порогу в неврожайні роки.

В результаті індивідуального і масового доборів у розсадниках формування за ознаками посухостійкості та стійкості до вилягання відібрано ряд перспективних зразків. За врожайними якостями і продуктивністю у сприятливі роки вони не відрізнялися від інших номерів. Але в посушливі роки ці номери дали високі достовірні прибавки врожаю + 4,45 ц/га ($НСР_{05}=3,09$ ц).

Таким чином, нами виділено групу найбільш перспективних для вирощування в умовах посухи сортозразків, що виявили добру пластичність у різні за метеоумовами роки і здатність формувати більш стабільні (від 7 до 18 ц/га) врожаї зерна. Виділені зразки в основному представляють середньостиглу групу рослин гречки звичайного типу, ознаки якої можуть лягти в основу створення нових сортів із стабільною врожайністю.

На основі цих зразків одержано вихідний матеріал, що став базою для нового сорту Степова, який за результатами Державного сортовипробування занесено до реєстру сортів України з 1999 року.

УДК 633.121631.52

ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ РОСЛИН ГРЕЧКИ ПІД ВПЛИВОМ ЩІЛЬНОСТІ ЦЕНОЗУ

З.С. ВОРОНЮК – Дослідна станція рису УААН,
м. Скадовськ

Дослідження, проведені на дослідній станції рису в 1991-1995 роках по первинному насінництву гречки дають змогу спростувати існуючу думку про недоцільність вирощування насіння в зонах екстремальних кліматичних та ґрунтових умов для культури. Навпаки, літні посіви гречки відповідних сортів дають змогу одержати достатню кількість насіння високих посівних якостей та адаптованого до місцевих умов.

Одним із важливих напрямків в дослідях було вивчення особливостей росту та розвитку рослин гречки різної морфології при густоті посіву від 20 до 360 рослин на 1м² (широкорядний, стрічковий та рядовий посіви з розміщенням рослин через 1,2,3,5,10 см в рядку).

При збільшенні щільності ценозу змінюються величини ознак, а також їх співвідношення в структурі рослин. Довжина вегетативної зони збільшується за рахунок сильнішого росту міжвузлів, а генеративної зменшується. Кількість вузлів залежить від генотипу і під впливом щільності ценозу практично не змінюється. Кількість гілок при загущенні зменшується в 3-4 рази. Зростаюча конкуренція веде до різкого зниження продуктивності окремої рослини, крупність плодів при цьому майже не змінюється.

Оскільки найбільшій зміні при ущільненні ценозу підлягають гілки, то маса плодів, зформованих на них, також значно змінюється. Якщо різниця по насінній продуктивності стебла між крайніми варіантами вольностей складає 1,2-1,5 рази, то гілок 3-4 рази. Доля внеску стебла в загальну продуктивність значно збільшується в найбільш загущених ценозах, а гілок – в найбільш розріджених.

Ценози детермінантних рослин реагують на підвищення щільності в меншому ступені.

Враховуючи виявлені закономірності формування рослин в ценозі, а також подальше вивчення якості насіння з цих рослин